

ALEKSANDRA BUDNIAK-ROGAŁA

ORCID: 0000-0003-1391-3506

Uniwersytet Wrocławski

Instytut Prawa Cywilnego

Zakład Postępowania Cywilnego

POSIEDZENIE PRZYGOTOWAWCZE
(ART. 205⁴–205⁸ K.P.C.) — UWAGI WYBRANE
DE LEGE LATA I DE LEGE FERENDA

Abstrakt: Posiedzenie przygotowawcze (art. 205⁴–art. 205⁸ k.p.c.) stanowi centralną instytucję postępowania przygotowawczego, statującego zasadniczy element organizacji postępowania (art. 205¹ i n. k.p.c.). Nadrzędnym celem związanym z wprowadzeniem omawianych regulacji do Kodeksu postępowania cywilnego jest dążenie do przyspieszenia postępowania i eliminacja przewlekłości postępowania. W treści artykułu dokonano selektywnej analizy przepisów odnoszących się do przedmiotowego posiedzenia, dotyczących (1) dążenia do ugodowego rozwiązania sporu (art. 205⁶ § 2 k.p.c.) (2) stosowania przepisów o posiedzeniu niejawnym (art. 205⁵ § 2 k.p.c.) i zasad związanych ze sporządzaniem protokołu z przebiegu posiedzenia przygotowawczego (art. 205⁸ k.p.c.), (3) reguł związanych z jego odroczeniem (art. 205⁷ k.p.c.) oraz (4) możliwości skierowania sprawy do rozpoznania na rozprawie bez wcześniejszego wyznaczenia omawianego posiedzenia (art. 205⁴ § 3 k.p.c.). Zaprezentowane zostały najistotniejsze wątpliwości interpretacyjne, jakie powstają *de lege lata* na tle wykładni wymienionych regulacji. Podkreślono, że konstatacje w przedmiotowym zakresie wykazują istotne znaczenie nie tylko na gruncie teoretycznym, lecz także dla praktyki sądowej. Powstaje zatem pytanie o możliwość realizacji założeń związanych z wprowadzeniem omawianej instytucji do Kodeksu postępowania cywilnego. Pojawiają się również istotne wątpliwości, czy komentowane przepisy będą w ogóle stosowane w praktyce. W efekcie przeprowadzonych rozważań zaprezentowane zostały ostatecznie postulaty *de lege ferenda*, których realizacja ma szansę doprowadzić do zniwelowania wspomnianych zagrożeń.

Słowa kluczowe: organizacja postępowania, posiedzenie przygotowawcze, przyspieszenie postępowania, eliminacja przewlekłości postępowania

UWAGI WSTĘPNE

Posiedzenie przygotowawcze (art. 205⁴–art. 205⁸ k.p.c.) stanowi centralną instytucję postępowania przygotowawczego statującego zasadniczy element or-

ganizacji postępowania (art. 205¹ i n. k.p.c.)¹. Regulacje w przedmiotowym zakresie zostały wprowadzone na mocy nowelizacji ustawą z dnia 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw, która weszła w życie w dniu 7 listopada 2019 roku². Nadrzędnym ich celem jest dążenie do przyspieszenia postępowania³ i eliminacja przewlekłości postępowania⁴. Niniejszy artykuł przedstawia najistotniejsze wątpliwości interpretacyjne, jakie powstają *de lege lata* na tle wykładni wybranych regulacji dotyczących analizowanej instytucji, stanowiąc równocześnie próbę sformułowania adekwatnych wniosków *de lege ferenda* w przedmiotowym zakresie. Opracowanie ma zatem charakter selektywny, a prezentowane w jego treści uwagi skupiają się na wybranych zagadnieniach problemowych.

1. DAŻENIE DO UGODOWEGO ROZWIĄZANIA SPORU (ART. 205⁶ § 2 K.P.C.)

Posiedzenie przygotowawcze służy zasadniczo rozwiązaniu sporu bez potrzeby prowadzenia dalszych posiedzeń, zwłaszcza rozprawy. Jeżeli nie uda się rozwiązać sporu, na posiedzeniu przygotowawczym sporządza się z udziałem stron plan rozprawy (*vide* art. 205⁵ § 1 k.p.c.)⁵. Ustawodawca podkreśla, że należy przede wszystkim położyć nacisk na walory mediacyjne takiego spotkania sędziego, ze skonfliktowanymi stronami⁶. Szczególnie istotna pozostaje zatem specyficzna rola sędziego, przypisana mu w ramach posiedzenia przygotowawczego. W myśl art. 205⁶ § 2 k.p.c. przewodniczący powinien skłaniać strony do

¹ Tak A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, Legalis 2019, art. 205⁵, nb 1. Por. też Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw z dnia 8 stycznia 2019 roku, druk sejmowy nr 3137, s. 10.

² Dz.U. poz. 1459, dalej: komentowana nowelizacja, omawiana nowelizacja, omawiana nowelizacja z 2019 r.

³ Szczegółowo zob. A. Machnikowska, *Organizacja procesu cywilnego przed sądem pierwszej instancji z perspektywy posiedzenia przygotowawczego*, „Palestra” 2019, nr 11–12, s. 53–56.

⁴ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 3–5.

⁵ W doktrynie podkreśla się, że posiedzenie przygotowawcze służy dwóm zasadniczym celom: konsensualnemu rozwiązaniu sporu i zaplanowaniu ewentualnej rozprawy. Wskazuje się przy tym równocześnie, że drugi z wymienionych celów aktualizuje się w momencie niezrealizowania pierwszego z nich. Por. A. Budniak-Rogała, *op. cit.*, art. 205⁵, nb 2; M. Kłós, *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2. *Komentarz. Art. 205¹–424¹²*, red. A. Marciniak, Legalis 2019, art. 205⁵, nb 6; A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do zmian 2019*, t. 1, red. T. Zembrzusi, LEX 2019, art. 205⁵, nb 4; M. Uliasz, *Posiedzenie przygotowawcze i plan rozprawy*, MoP 2019, nr 21, s. 1136; S. Cieślak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1A. *Komentarz. Art. 1–424¹²*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Legalis 2020, art. 205⁵, nb 1.

⁶ Tak A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁶, nb 8 i powołane tam Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 11.

ugodowego rozwiązania sporu, w szczególności w drodze mediacji. W tym celu przewodniczący może poszukiwać ze stronami ugodowych sposobów rozwiązania sporu, wspierać je w formułowaniu propozycji ugodowych oraz wskazywać sposoby i skutki rozwiązania sporu, w tym skutki finansowe.

Regulacje odnoszące się do posiedzenia przygotowawczego posługują się konsekwentnie pojęciem rozwiązania, a nie rozstrzygnięcia sporu. Przyjęta formuła stanowi niewątpliwie świadomy zabieg ustawodawcy — statuuje bowiem w efekcie specyficzną konstrukcję omawianego posiedzenia. Posiedzenie przygotowawcze ma na celu dążenie do konsensualnego rozwiązania konfliktu w drodze ugody przez strony przy wsparciu sędziego, a nie do autorytatywnego rozstrzygnięcia sporu w efekcie wydania orzeczenia przez sąd⁷. Analizowana konstrukcja pozostaje jednak problematyczna przede wszystkim z uwagi na dwa relewantne aspekty.

Po pierwsze, wprawdzie zgodnie z treścią art. 10 k.p.c., w sprawach, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne, sąd dąży w każdym stanie postępowania do ich ugodowego załatwienia, w szczególności przez nakłanianie stron do mediacji. Swoisty odpowiednik powołanej regulacji na etapie posiedzenia przygotowawczego stanowi art. 205⁶ § 2 zd. 1 k.p.c. Przepis art. 205⁶ § 2 zd. 2 k.p.c. przewiduje jednak dodatkowe kompetencje dla sędziego, który prowadzi takie posiedzenie. Zasadniczym celem przedmiotowego posiedzenia winno być bowiem dochodzenie ze stronami do znalezienia kompromisu oraz ugodowego załatwienia sprawy na tym etapie postępowania⁸. Rola sędziego jest zatem w takiej sytuacji bardzo specyficzna i zbliża jego pozycję do funkcji mediatora w mediacji ewaluatywnej⁹. W uzasadnieniu komentowanej nowelizacji projektodawcy podnosili, że w analizowanym kontekście warto wykorzystać autorytet sędziego związany z powagą piastowanego urzędu¹⁰. Osiągnięcie tego celu nie wydaje się jednak realne z uwagi na odmienne uwarunkowania w zakresie rodzimej kultury prawnej. W polskim społeczeństwie powszechna i niezmienna pozostaje bowiem tendencja zmierzająca do eskalacji konfliktów zamiast dążenia do ich wygaszania. Co więcej, w ostatnim czasie można zaobserwować znaczący spadek zaufania do wymiaru sprawiedliwości, co implikuje negatywne postrzeganie środowiska sędziowskiego. Przejawia się to *ad casu* w braku poszanowania roli i kompetencji sędziego prowadzącego postępowanie w konkretnej sprawie. Najistotniejsze

⁷ Podobnie A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁶, nb 3.1 i art. 205⁶, nb 10.

⁸ Tak *ibidem*, art. 205⁵, nb 3.1 oraz art. 205⁶, nb 7 i powołane tam Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 12. W tym zakresie por. też M. Uliasz, *op. cit.*, s. 1136–1137.

⁹ Tak również A. Budniak-Rogała, *op. cit.*, art. 205⁶ k.p.c., nb 8.1; oraz K. Gajda-Roszczyńska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do zmian 2019*, t. 1, red. T. Zembruski, LEX 2019, art. 205⁶, nb 11.

¹⁰ Tak Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 11. Podobnie A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁶, nb 8.2.

jednak, że dążenie do irenicznego zakończenia sporu pozostaje w ewidentnej sprzeczności w odniesieniu do charakterystycznej pozycji sędziego przypisywanej mu w ramach postępowania rozpoznawczego. Sędziowie przyzwyczajeni są bowiem do rozstrzygania sporów w formie adjudykacyjnej, a nie do pełnienia roli wspierającej w dążeniu do ich rozwiązywania. Wielu z nich nie posiada zresztą odpowiednich kompetencji merytorycznych w przedmiotowym zakresie. Przyjęte rozwiązania wymagają od sędziów umiejętności dotychczas przez nich niepraktykowanych lub używanych w nieznacznym stopniu¹¹. Ustawodawca dostrzega wprawdzie konieczność szkolenia sędziów w tym kierunku¹². Realizacja prezentowanych założeń nie wydaje się jednak możliwa przy uwzględnieniu aktualnych realiów sądowych — biorąc pod uwagę obciążenie sądów i referatów poszczególnych sędziów, wypada bowiem stwierdzić, że nie będą oni najpewniej wyrażali chęci zdobywania dodatkowego wykształcenia. Relewantną barierą w odniesieniu do stosowania instytucji posiedzenia przygotowawczego mogą zatem stanowić niewystarczające umiejętności oraz brak determinacji w zakresie ich kształtowania i udoskonalania. Istotne znaczenie w analizowanym kontekście może odgrywać również przyzwyczajenie i rutyna¹³.

Po drugie, szczególna rola (związana ze wspieraniem stron w dążeniu do ugodowego rozwiązania sporu) przypisana sędziemu w ramach posiedzenia przygotowawczego stawia pod znakiem zapytania spójność przyjętej konstrukcji przy uwzględnieniu adekwatnych odniesień do regulacji dotyczących postępowania mediacyjnego. Przedmiotowe rozwiązanie pozostaje bowiem w ewidentnej sprzeczności ze statuowaną na gruncie regulacji z art. 183² § 2 k.p.c. zasadą, zgodnie z którą mediatorem nie może być sędzia — z wyjątkiem sędziów w stanie spoczynku¹⁴. Dodatkowo warto mieć na względzie, że niezależnie od funkcji i celów posiedzenia przygotowawczego prowadzący je przewodniczący może podjąć decyzję o skierowaniu stron do mediacji. Ustawodawca nie wprowadził bowiem wyłączenia w przedmiotowym zakresie. Możliwość taka została zresztą *expressis verbis* przewidziana w treści regulacji odnoszącej się do odroczenia przedmiotowego posiedzenia (*vide* art. 205⁷ § 1 k.p.c.). W prezentowanym ujęciu rodzi się zatem pytanie o zasadność przypisywania kompetencji mediacyjnych przewodniczącemu prowadzącemu posiedzenie przygotowawcze. Analogiczne wątpliwości pojawiają się również przy uwzględnieniu, że w myśli art. 205⁸ zd. 2 *in fine* k.p.c. w odniesieniu do przedmiotowego posiedzenia odpowiednie zastosowanie znaj-

¹¹ Tak A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁵, nb 12 wraz z powołaną tam literaturą. Podobnie A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁵, nb 6 i art. 205⁶, nb 8.3.

¹² Tak Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 11–12. Podobnie A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁶, nb 8.3.

¹³ Tak A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁵, nb 6.

¹⁴ Tak również A. Budniak-Rogała, *op. cit.*, art. 205⁶, nb 8.1. Podobnie K. Gajda-Roszczyńska, *op. cit.*, art. 205⁶, nb 11.

duże regulacja z art. 183⁴ § 3 k.p.c. Zgodnie z treścią tego przepisu bezskuteczne jest powoływanie się w toku postępowania przed sądem lub sądem polubownym na propozycje ugodowe, propozycje wzajemnych ustępstw lub inne oświadczenia składane w postępowaniu mediacyjnym. Pozycja sędziego prowadzącego posiedzenie przygotowawcze jest jednak zupełnie odmienna w porównaniu do statusu mediatora. W wypadku bowiem gdy mediacja okaże się bezskuteczna, mediator nie uczestniczy w późniejszym (ewentualnym) postępowaniu sądowym. Natomiast w sytuacji gdy nie dojdzie do konsensualnego rozwiązania konfliktu w toku posiedzenia przygotowawczego, prowadzący je sędzia zmuszony będzie rozstrzygnąć spór na dalszym etapie procesu. Propozycje i oświadczenia składane przez strony w czasie omawianego posiedzenia pozostaną niewątpliwie w świadomości sędziego — nie sposób zatem przyjąć, że deklaracje te nie będą w żadnym stopniu rzutowały na ostateczną treść orzeczenia merytorycznego kończącego postępowanie w sprawie¹⁵.

W konsekwencji wydaje się, że *de lege ferenda* można by rozważyć dwie alternatywne propozycje zmian w przedmiotowym zakresie. Z jednej strony można by zaproponować uchylenie szczególnych kompetencji sędziego prowadzącego posiedzenie przygotowawcze, związanych ze wspieraniem stron w dążeniu do ugodowego rozwiązania sporu (statuowanych na gruncie art. 205⁶ § 2 zd. 2 k.p.c.), przy równoczesnym pozostawieniu możliwości skierowania stron do mediacji. Z drugiej natomiast strony można by rozważyć rozwiązanie odwrotne — polegające na zachowaniu specyficznej roli przewodniczącego pełnionej przez niego w ramach analizowanego posiedzenia i wprowadzeniu wyłączenia dopuszczalności skierowania sprawy do mediacji w tym stadium procesu. Przyjęcie takiej konstrukcji wiązałoby się konsekwentnie z koniecznością ustanowienia zasady, zgodnie z którą sędzia prowadzący posiedzenie przygotowawcze zostaje wyłączony na (ewentualnym) dalszym etapie postępowania. Jeżeli zatem posiedzenie przygotowawcze nie doprowadzi do rozwiązania sporu, spór ten będzie rozstrzygany przez innego sędziego. Podobne (ale nie identyczne) rozwiązanie przyjęte zostało zresztą przez ustawodawcę niemieckiego na kanwie regulacji z § 278 ust. 5 z.p.o.¹⁶ Zgodnie z treścią tego przepisu sąd może skierować strony na rozprawę pojedynczą lub w celu podjęcia dalszych prób pojednania przed specjalnie powołanym do tego sędzią nieposiadającym kompetencji orzeczniczych (sędzia pojednawczy, *Güterrichter*). Sędzia pojednawczy może stosować wszelkiego rodzaju metody rozwiązania konfliktu, w tym również mediację¹⁷. Warto mieć jednak na względzie, że przepisy niemieckiego *Zivilprozessordnung* nie przewidują konsekwentnie zakazu pełnienia funkcji mediatora przez sędziego. W związku z tym wydaje się, że dokonując sugerowanych modyfikacji rodzimej regulacji

¹⁵ W tym zakresie por. też A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 7.

¹⁶ *Zivilprozessordnung* — niemiecki Kodeks postępowania cywilnego.

¹⁷ Tłumaczenie moje — ABR.

prawa procesowego cywilnego, wypadałoby równocześnie uchylić wyłączenie w przedmiotowym zakresie statuowane na gruncie (powołanego już wcześniej) art. 183² § 2 k.p.c.

2. STOSOWANIE PRZEPISÓW O POSIEDZENIU NIEJAWNYM (ART. 205⁵ § 2 K.P.C.) I ZASADY ZWIĄZANE ZE SPORZĄDZANIEM PROTOKOŁU Z PRZEBIEGU POSIEDZENIA PRZYGOTOWAWCZEGO (ART. 205⁸ K.P.C.)

Na kanwie omawianej nowelizacji ustawodawca wprowadził elementy związane z odformalizowaniem posiedzenia przygotowawczego, które mają służyć realizacji celów omawianego posiedzenia¹⁸. Regulacje dotyczące posiedzenia przygotowawczego cechuje jednak istotna niekonsekwencja w zakresie reguł dotyczących stosowania przepisów postępowania, co przejawia się w szczególności w odniesieniu do zasad związanych ze sporządzaniem protokołu z przebiegu przedmiotowego posiedzenia.

Z jednej strony ustawodawca statuuje regułę ogólną, zgodnie z którą posiedzenie przygotowawcze odbywa się według przepisów o posiedzeniu niejawnym (*vide* art. 205⁵ § 2 zd. 1 k.p.c.). Z drugiej jednak strony wprowadza wyraźne wyłączenie konieczności zachowania w toku przedmiotowego posiedzenia szczególnych przepisów postępowania, jeżeli przyczyni się to do osiągnięcia celów tego posiedzenia (por. art. 205⁵ § 2 zd. 2 k.p.c.)¹⁹. Niesformalizowany charakter posiedzenia przygotowawczego ułatwia bowiem stworzenie otwartej i nieskrępowanej atmosfery niezbędnej do konstruktywnego prowadzenia negocjacji ugodowych. Może równocześnie prowadzić do zwiększenia efektywności przygotowania rozprawy, co częstokroć będzie wymagało od sędziego podejmowania działań niestandardowych dla typowego posiedzenia. Przyjęte rozwiązania budzą jednak istotne wątpliwości merytoryczne. Pojawia się bowiem ryzyko niezachowania pożądanego standardu transparentności posiedzenia. Rodzi się równocześnie pytanie o spójność konstrukcyjną omawianej instytucji²⁰. Ostatecznie wydaje się, że odformalizowanie posiedzenia przygotowawczego może w rezultacie generować

¹⁸ Por. A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁵, nb 5.3. i art. 205⁸, nb 1. Zob. też A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁵, nb 24, 27 oraz art. 205⁸, nb 12, 20.

¹⁹ Z uwagi na niesformalizowany charakter posiedzenia przygotowawczego w doktrynie przyjmuje się, że stanowi ono kwalifikowany typ posiedzenia niejawnego. Tak A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁵, nb 3. Podobnie A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁵, nb 5.

²⁰ Tak i więcej zob. A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁵, nb 24, 27. Por. też *eadem*, *Organizacja procesu cywilnego...*, s. 63. Podobnie A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁵, nb 5.3.

skutek odwrotny od zamierzonego. Stosowanie adekwatnych przepisów postępowania będzie bowiem w takiej sytuacji zależało (w znacznej mierze) od uznania sędziego. W konsekwencji powstaje realne ryzyko wykształcenia się niejednolitej praktyki w przedmiotowym zakresie, co implikuje równocześnie zagrożenie kwestionowania przez strony czynności sądowych podejmowanych w toku posiedzenia przygotowawczego.

Analogiczne wątpliwości pojawiają się również w odniesieniu do zasad związanych ze sporządzaniem zapisu z przebiegu takiego posiedzenia. Na mocy regulacji z art. 205⁸ k.p.c. ustawodawca wprowadza całkowicie autonomiczne reguły w omawianym zakresie²¹. W efekcie rodzą się dodatkowe problemy w przedmiocie ustalenia konkretnego reżimu prawnego mającego zastosowanie w odniesieniu do omawianej instytucji — dotyczącego posiedzeń jawnych bądź posiedzeń niejawnych. Zgodnie bowiem z treścią art. 205⁸ § 1 zd. 1 k.p.c. z przebiegu takiego posiedzenia sporządza się protokół pisemny. Nie znajdują tutaj zatem zastosowania ani standardowe reguły dotyczące protokołowania posiedzeń jawnych, ani zasady ogólne związane z odnotowywaniem przebiegu posiedzeń niejawnych. W oparciu o regulację z art. 157 § 1 k.p.c. z przebiegu posiedzenia jawnego sporządza się zasadniczo protokół elektroniczny — takie posiedzenie jest zatem utrwalane za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk, przy czym uzupełnienie takiego nagrania stanowi tak zwany skrócony protokół pisemny. Na zasadzie art. 157 § 1¹ k.p.c. protokół jest sporządzany wyłącznie pisemnie jedynie w sytuacji, jeżeli ze względów technicznych utrwalenie przebiegu posiedzenia za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk nie jest możliwe. Na podstawie regulacji z art. 157 § 3 k.p.c. z posiedzenia niejawnego (jeżeli nie wydano orzeczenia) sporządza się natomiast notatkę urzędową²².

Ustawodawca przewiduje zresztą dodatkowe modyfikacje odnośnie do zasad związanych ze sporządzaniem zapisu z przebiegu posiedzenia przygotowawczego. Zgodnie z treścią art. 205⁸ § 1 zd. 2 *in principio* k.p.c. w protokole tym nie zamieszcza się oświadczeń stron złożonych w ramach prób ugodowego rozwiązania sporu. Co więcej, w oparciu o regulację z art. 205⁸ § 1 zd. 3 k.p.c. przewodniczący może również odstąpić od zamieszczenia innych wzmianek, jeżeli może to ułatwić rozwiązanie sporu bez rozprawy. Ustawodawca nie określił, o jakie konkretnie wzmianki chodzi, pozostawiając sędziemu swobodę decyzyjną w przedmiotowym zakresie²³.

²¹ Por. też A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 2; M. Kłos, *op. cit.*, art. 205⁸, nb 1.

²² Szczegółowo zob. A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 2, 3 wraz z powołaną tam literaturą. Por. też S. Cieślak, *op. cit.*, art. 205⁵, nb 2, art. 205⁸, nb 1; A. Rutkowska, D. Rutkowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz*, red. O.M. Piaskowska, LEX 2020, kom. do art. 205⁸ k.p.c., nb 1.

²³ Tak A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 5. Podobnie S. Jaworski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do zmian*, Legalis 2019, art. 205⁸, nb 1; G. Karaś, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z dnia 4 lipca 2019*

Z jednej strony przyjęte rozwiązanie wykazuje walory pozytywne — ma bowiem na celu zapobieżenie zakłóceniu ewentualnych negocjacji prowadzonych przez strony w toku posiedzenia przygotowawczego²⁴. Z drugiej jednak strony przyjęta konstrukcja generuje istotne i realne zagrożenie relewantnego zróżnicowania protokołów, jakie będą sporządzane z przebiegu przedmiotowych posiedzeń²⁵.

Na zasadzie art. 205⁸ § 1 zd. 4 k.p.c. przebieg posiedzenia przygotowawczego w części obejmującej próbę ugodowego rozwiązania sporu nie podlega utrwaleniu zgodnie z regułami określonymi w art. 9¹ k.p.c.²⁶ Z kolei na podstawie regulacji z art. 205⁸ § 1 zd. 2 *in fine* k.p.c. odpowiednie zastosowanie w omawianym zakresie znajduje natomiast (omówiony już wcześniej i odnoszący się do postępowania mediacyjnego) przepis art. 183⁴ § 3 k.p.c. statuujący zakaz powoływania się na propozycje i oświadczenia składane w toku przedmiotowego postępowania. Przyjęta konstrukcja ma prowadzić do stworzenia otwartej i szczerzej atmosfery celem umożliwienia przeprowadzenia negocjacji ugodowych²⁷. Omawiane rozwiązanie pełni funkcję analogiczną do reguł związanych z realizacją zasady poufności mediacji²⁸. Jak już wcześniej wspomniano, na bazie zastosowania analizowanej konstrukcji pojawia się jednak istotny problem związany z konfliktem ról, w jakich postawiony zostaje sędzia prowadzący postępowanie²⁹.

W oparciu o przeprowadzone rozważania *de lege lata* pojawia się zatem pytanie o zasadność generalnego odwołania (w myśl art. 205⁵ § 2 zd. 1 k.p.c.) do stosowania w odniesieniu do posiedzenia przygotowawczego przepisów o posiedzeniu niejawnym. Analiza adekwatnych regulacji w przedmiotowym zakresie nie daje bowiem podstaw do przypisania omawianemu posiedzeniu jednoznacznie takiego charakteru. Sam ustawodawca podkreśla zresztą, że posiedzenie przygotowawcze stanowi specyficzny rodzaj posiedzenia sądowego³⁰. Na kanwie omawianych regulacji rodzą się

roku o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw, Legalis 2019, art. 205⁸, nb 2.

²⁴ Tak A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 5. Por. też A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, Legalis 2019, art. 205⁸, nb 2.

²⁵ Tak A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 5. Podobnie A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 13.

²⁶ Więcej zob. A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 4; A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 15–16.

²⁷ Tak i więcej zob. A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 8 i powołane tam Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 11. Por. też S. Cieślak, *op. cit.*, art. 205⁸, nb 1.

²⁸ Tak A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 7. Więcej odnośnie do wspomnianej zasady zob. *eadem*, *Mediacja w postępowaniu cywilnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 10.09.2015 r. a realizacja zasad postępowania cywilnego*, [w:] *Postępowanie cywilne w dobie przemian*, red. I. Gil, Warszawa 2017, s. 362–395.

²⁹ Por. A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁸, nb 7.

³⁰ Tak S. Cieślak, *op. cit.*, art. 205⁵, nb 2 i powołane tam Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 11.

równocześnie wątpliwości odnośnie do słuszności (wprowadzonego na podstawie regulacji z art. 205⁵ § 2 zd. 2 k.p.c.) odformalizowania reguł związanych z przebiegiem takiego posiedzenia. W prezentowanym ujęciu struktura posiedzenia przygotowawczego wykazuje bowiem relewantne dysonanse na gruncie systemowym. *De lege ferenda* należy zatem postulować jednoznaczne uregulowanie reżimu prawnego oraz sprecyzowanie reguł mających zastosowanie do posiedzenia przygotowawczego.

3. ODROCZENIE POSIEDZENIA PRZYGOTOWAWCZEGO (ART. 205⁷ K.P.C.)

Istotne wątpliwości interpretacyjne *de lege lata* pojawiają się również na tle regulacji z art. 205⁷ k.p.c., statuującej zasady związane z odroczeniem posiedzenia przygotowawczego.

Z jednej bowiem strony w myśl art. 205⁷ § 4 k.p.c. poza przypadkami, o których mowa w § 1–3, odraczenie posiedzenia przygotowawczego jest niedopuszczalne³¹. Z drugiej jednak strony zgodnie z treścią art. 205⁷ § 2 k.p.c. posiedzenie przygotowawcze można odroczyć (na czas oznaczony, nie dłuższy niż trzy miesiące) w razie potrzeby, zwłaszcza gdy istnieją widoki ugodowego rozwiązania sporu lub gdy zajdzie potrzeba wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy albo w przypadku usprawiedliwionego niestawiennictwa strony, a także na zgodny wniosek stron. Regulacja z art. 205⁷ § 2 k.p.c. stanowi zatem *expressis verbis*, że odroczenie posiedzenia przygotowawczego może nastąpić „w razie potrzeby” — „zwłaszcza” w sytuacjach wyraźnie wyszczególnionych w jej treści. W konsekwencji można zatem wnioskować, że nie jest to katalog zamknięty³². Wykładnia językowa omawianych regulacji z art. 205⁷ § 2 i 4 k.p.c. prowadzi zatem do sprzecznych wniosków.

Z kolei na zasadzie art. 205⁷ § 3 k.p.c. na zgodny wniosek stron posiedzenie przygotowawcze można odroczyć po raz drugi — na czas oznaczony, nie dłuższy niż trzy miesiące. Cytowaną regulację w powiązaniu z treścią art. 205⁷ § 2 k.p.c. można interpretować w różnorodny sposób. Można bowiem przyjąć, że dwukrotne odroczenie posiedzenia przygotowawczego z tej samej przyczyny jest dopuszczalne wyłącznie w przypadku, gdy następuje ono na zgodny wniosek stron. W pozostałych sytuacjach omawiane posiedzenie może być odroczone z tego samego powodu wyłącznie jeden raz³³. Równie skutecznie można jednak argumentować, że odroczenie posiedzenia przygotowawczego na zgodny wniosek stron może nastąpić

³¹ Por. A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 1; A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 1–3, 19, 22.

³² Tak P. Feliga, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1. *Komentarz. Art. 1–505*³⁹, red. T. Szanciło, Legalis 2019, art. 205⁷, nb 3; M. Kłos, *op. cit.*, art. 205⁷, nb 3; M. Uliasz, *op. cit.*, s. 1141. Odmienne A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 5.

³³ Por. P. Feliga, *op. cit.* art. 205⁷, nb 3–5; A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 16.

nie więcej niż dwa razy. W pozostałych wypadkach ilość ta nie jest limitowana — dopuszczalne jest zatem wielokrotne odraczanie omawianego posiedzenia z tego samego powodu³⁴. Można także uznać, że pierwsze odroczenie posiedzenia przygotowawczego jest dopuszczalne w sytuacjach określonych w treści art. 205⁷ § 2 k.p.c. Mając na względzie treść regulacji z art. 205⁷ § 3 k.p.c., wypada natomiast przyjąć, że drugie odroczenie możliwe jest już tylko na zgodny wniosek stron³⁵.

Ostatecznie interpretację w przedmiotowym zakresie komplikuje dodatkowo regulacja z art. 205⁷ § 1 k.p.c. Zgodnie z treścią tego przepisu, jeżeli na posiedzeniu przygotowawczym sąd skierował strony do mediacji, posiedzenie odracza się do czasu zakończenia mediacji. W braku wyraźnego wyłączenia ustawowego wypada przyjąć, że w przedmiotowym zakresie zastosowanie znajdują regulacje z art. 183⁸–183¹⁰ k.p.c.³⁶ W myśl art. 183¹⁰ § 1 zd. 1 k.p.c. kierując strony do mediacji, sąd wyznacza czas jej trwania na okres do trzech miesięcy. Natomiast zgodnie z treścią art. 183¹⁰ § 1 zd. 2 k.p.c. na zgodny wniosek stron lub z innych ważnych powodów, termin do przeprowadzenia mediacji może zostać przedłużony, jeżeli będzie to sprzyjać ugodowemu załatwieniu sprawy. W analizowanej sytuacji przedłużenie postępowania mediacyjnego będzie zatem generowało konieczność kolejnego odroczenia posiedzenia przygotowawczego. Analogicznie będzie należało również ocenić przypadek, w którym dojdzie do kolejnego skierowania stron do mediacji. Regulacje dotyczące postępowania mediacyjnego nie przewidują bowiem żadnego ograniczenia odnośnie do ilości sytuacji, w których sąd może skierować strony do mediacji³⁷.

Z jednej strony można argumentować, że jeżeli kolejne odroczenia posiedzenia przygotowawczego (choćby z tej samej przyczyny) miałyby doprowadzić (zgodnie z założeniami ustawodawcy) do rozwiązania sporu bez potrzeby wyznaczania dalszych posiedzeń, zwłaszcza rozprawy, to należałoby je uznać za dopuszczalne. Przyjęcie takiego rozwiązania miałoby bowiem szansę przyczynić się do zakończenia sporu już na tym (wczesnym) etapie postępowania³⁸. Z drugiej jednak strony warto podkreślić, że art. 205⁷ k.p.c. stanowi *lex specialis* w stosunku do regulacji z art. 156 k.p.c. Przepis art. 156 k.p.c. ustanawia natomiast regułę ogólną, zgodnie z którą odroczenie posiedzenia dopuszczalne jest tylko z ważnej przyczyny — nawet na zgodny wniosek stron. Regulacja z art. 205⁷ k.p.c. wyraźnie liberalizuje zasady związane z odraczaniem posiedzeń przygotowawczych. Niezależnie od tego analiza treści omawianych przepisów prowadzi do wniosku, że ustawodawca

³⁴ Podobnie (jak się wydaje) G. Karaś, *op. cit.*, art. 205⁷, nb 2.

³⁵ Tak S. Cieślak, *op. cit.*, art. 205⁴, nb 2. Podobnie S. Jaworski, *op. cit.*, art. 205⁷, nb 2.

³⁶ Tak A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 8.2. Podobnie (jak się wydaje) P. Feliga, *op. cit.*, art. 205⁷, nb 2; M. Kłós, *op. cit.*, art. 205⁷, nb 2. Odmienne (jak się wydaje) A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 9–10.

³⁷ Tak A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 8.2. Odmienne M. Kłós, *op. cit.*, art. 205⁷, nb 3 i 5.

³⁸ Zob. A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 8.2. W tym zakresie por. też A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 17, 19, 22.

dąży zasadniczo do limitowania dopuszczalności odraczania posiedzeń sądowych³⁹. Wykładnia regulacji odnoszących się do przedmiotowych kwestii powinna mieć zatem charakter zawężający, a nie rozszerzający. W konsekwencji (odnosząc się do analizowanych wcześniej wątpliwości) wypadłoby przyjąć, że katalog zawarty w art. 205⁷ § 2 k.p.c. ma charakter zamknięty, a odroczenie posiedzenia przygotowawczego jest dopuszczalne wyłącznie w wyrażnie wymienionych w jego treści sytuacjach⁴⁰. Omawiane posiedzenie z tego samego powodu można odroczyć po raz drugi tylko na zgodny wniosek stron (art. 205⁷ § 3 k.p.c.). W pozostałych przypadkach konkretna przyczyna może stanowić podstawę odroczenia omawianego posiedzenia tylko jeden raz. Przedmiotowe ograniczenia nie odnoszą się jednak do postępowania mediacyjnego — z uwagi na jego specyfikę⁴¹.

Konstatując, wypada stwierdzić, że regulacje odnoszące się do odroczenia posiedzenia przygotowawczego generują liczne wątpliwości interpretacyjne wykazujące oddziaływanie nie tylko w ujęciu teoretycznym, lecz także dla praktyki ich stosowania. W analizowanym kontekście pojawia się jednak przede wszystkim pytanie o zasadność liberalizacji zasad związanych z odraczaniem omawianych posiedzeń (wprowadzonej na mocy regulacji z art. 205⁷ k.p.c.) w porównaniu do obowiązujących w przedmiotowym zakresie reguł ogólnych (statuowanych w oparciu o przepis art. 156 k.p.c.). Przyjęta konstrukcja w prezentowanym ujęciu rodzi bowiem istotne wątpliwości w zakresie realizacji nadrzędnego celu związanego z wprowadzeniem omawianej instytucji do Kodeksu postępowania cywilnego, jakim jest dążenie do przyspieszenia postępowania i eliminacja przewlekłości postępowania. Wydaje się zatem, że *de lege ferenda* wypadłoby rozważyć uchylenie analizowanej regulacji z art. 205⁷ k.p.c.

4. MOŻLIWOŚĆ SKIEROWANIA SPRAWY DO ROZPOZNANIA NA ROZPRAWIE BEZ WCZEŚNIEJSZEGO WYZNACZENIA POSIEDZENIA PRZYGOTOWAWCZEGO (ART. 205⁴ § 3 K.P.C.)

Ostatecznie warto podkreślić, że ustawodawca wskazuje wprawdzie, iż wyznaczenie posiedzenia przygotowawczego jest co do zasady obligatoryjne⁴². Przepis art. 205⁴ § 3 k.p.c. stanowi jednak wyrażnie, że jeżeli okoliczności spr-

³⁹ Por. A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 1. Zob. też A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 1–3, 19, 22.

⁴⁰ Por. A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 4.2; A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 5.

⁴¹ Por. A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 8.3. Zob. też S. Cieślak, *op. cit.*, art. 205⁷, nb 1; P. Feliga, *op. cit.*, art. 205⁷, nb 5; A. Machnikowska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁷, nb 16–17.

⁴² Por. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 10. Odmienne S. Cieślak, *op. cit.*, art. 205⁴, nb 1.

wy wskazują, że przeprowadzenie omawianego posiedzenia nie przyczyni się do sprawniejszego rozwiązania sprawy, przewodniczący może nadać jej inny właściwy bieg — w szczególności skierować ją do rozpoznania także na rozprawie. Analiza całokształtu regulacji odnoszących się do organizacji postępowania prowadzi do wniosku, że skierowanie sprawy do rozpoznania na rozprawie lub nadanie jej innego właściwego biegu bez wcześniejszego wyznaczenia posiedzenia przygotowawczego powinno następować w sytuacjach wyjątkowych⁴³. Ocena w przedmiotowym zakresie będzie jednak każdorazowo dokonywana według uznania sędziego⁴⁴. Omówione powyżej ryzyka i niedogodności związane ze stosowaniem komentowanych przepisów mogą natomiast ostatecznie spowodować, że sędziowie niechętnie będą kierować sprawy na takie posiedzenia, a być może w ogóle nie będą ich wyznaczać⁴⁵. Powstaje zatem realne zagrożenie, że w praktyce wyjątek zastąpi regułę, a instytucja posiedzenia przygotowawczego stanie się instytucją martwą. W efekcie nie będzie możliwości realizacji założeń związanych z jej wprowadzeniem⁴⁶. Analogiczne wątpliwości pojawiały się w odniesieniu do regulacji z art. 207 § 4 k.p.c., która została uchylona na mocy omawianej nowelizacji z 2019 roku. Przepis ten statuował możliwość wyznaczenia posiedzenia niejawnego w celu omówienia ze stronami kwestii związanych z wymianą pism przygotowawczych. Stosowanie omawianej regulacji miało charakter fakultatywny — podejmując decyzję odnośnie do wymiany pism przygotowawczych, sędzia mógł wyznaczyć takie posiedzenie, nie miał jednak takiego obowiązku. W literaturze podnoszono istotne wątpliwości, czy omawiana instytucja znajdzie zastosowanie praktyczne przy uwzględnieniu rodzimych realiów sądowych. Przedmiotowe stanowisko znalazło niestety potwierdzenie w praktyce sądowej — wyznaczanie takich posiedzeń należało bowiem do rzadkich wyjątków⁴⁷. Mając na względzie powyższe, *de lege ferenda* wypadałoby zatem postulować uchylenie analizowanej regulacji z art. 205⁴ § 3 k.p.c. W efekcie posiedzenie przygotowawcze stałoby się obligatoryjną (a nie fakultatywną) fazą postępowania sądowego.

⁴³ Więcej zob. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy..., s. 10. Por. też A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁴, nb 5; M. Uliasz, *op. cit.*, s. 1138–1139.

⁴⁴ Por. A. Rutkowska, D. Rutkowski, *op. cit.*, art. 205⁴, nb 3–4.

⁴⁵ Por. też A. Machnikowska, *Organizacja procesu cywilnego...*, s. 61–62; M. Uliasz, *op. cit.*, s. 1145.

⁴⁶ W tym zakresie por. też A. Budniak-Rogała, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁵, nb 6.

⁴⁷ Więcej zob. A. Budniak-Rogała, *Przepis art. 207 k.p.c. jako instrument realizacji zasady koncentracji materiału procesowego w postępowaniu cywilnym: uwagi wybrane po pięciu latach obowiązywania*, PPC 2018, 1, s. 42–44 wraz z powołaną tam literaturą. W analizowanym kontekście por. też *eadem*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 205⁵, nb 6; oraz M. Uliasz, *op. cit.*, s. 1135.

KONKLUZJE

Przeprowadzona analiza wybranych regulacji odnoszących się do posiedzenia przygotowawczego prowadzi do wniosku, że *de lege lata* wykładnia komentowanych przepisów generuje relewantne kontrowersje — w tym o charakterze aksjologicznym i systemowym. Konstatacje w przedmiotowym zakresie wykazują istotne znaczenie nie tylko na gruncie teoretycznym, lecz także dla praktyki sądowej. Powstaje zatem pytanie o możliwość realizacji założeń związanych z wprowadzeniem omawianej instytucji do Kodeksu postępowania cywilnego. Pojawiają się również istotne wątpliwości, czy komentowane przepisy będą w ogóle stosowane w praktyce. Uwzględnienie przedstawionych postulatów *de lege ferenda* stanowi natomiast realną szansę zniwelowania wspomnianych zagrożeń.

A PREPARATORY HEARING (FROM ARTICLE 205⁴ TO ARTICLE 205⁸
OF THE CIVIL PROCEDURE CODE) — SELECTED ISSUES *DE LEGE
LATA* AND *DE LEGE FERENDA*

Summary

A preparatory hearing (Article 205⁴ to Article 205⁸ of the Civil Procedure Code) is a basic institution of a preparatory proceedings constituting the basic element of the procedure organisation (Article 205¹ et seq. of the Civil Procedure Code). The crucial objective of introducing the regulations in question to the Civil Procedure Code is expediting the procedure and eliminating the excessive length of proceedings. In the article a selective analysis of the provisions on preparatory hearing was conducted concerning (1) striving for resolving a dispute amicably (Article 205⁶ of the Civil Procedure Code), (2) applying provisions on closed-door hearings (Article 205 5 § 2 of the Civil Procedure Code) and rules governing taking minutes of the preparatory hearing (Article 205⁸ of the Civil Procedure Code), (3) the principles concerning adjournment thereof (Article 205⁷ of the Civil Procedure Code) and (4) the ability to direct the case to trial without scheduling a prior preparatory hearing (Article 205⁴ § 3 of the Civil Procedure Code). The crucial construing doubts regarding the interpretation of the said institution *de lege lata* were presented. It was also stressed that the analysed issue is important on a theoretical and practical basis (court practise). There appears a question about the possibility of implementing ideas concerning the institution in question into the Civil Procedure Code. There are also vital issues whether the commented provisions could be applicable in practice. The conducted analysis led to conclusions *de lege ferenda*, implementation of which may eliminate the above-mentioned risks.

Keywords: procedure organisation, preparatory hearing, expediting of the procedure, elimination of excessive length of proceedings

BIBLIOGRAFIA

- Budniak-Rogała A., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, Legalis 2019, art. 205⁴–art. 205⁸.
- Budniak-Rogała A., *Mediacja w postępowaniu cywilnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 10.09.2015 r. a realizacja zasad postępowania cywilnego*, [w:] *Postępowanie cywilne w dobie przemian*, red. I. Gil, Warszawa 2017, s. 362–395.
- Budniak-Rogała A., *Przepis art. 207 k.p.c. jako instrument realizacji zasady koncentracji materiału procesowego w postępowaniu cywilnym: uwagi wybrane po pięciu latach obowiązywania*, PPC 2018, nr 1, s. 22–69.
- Cieślak S., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1A. *Komentarz. Art. 1–424¹²*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Legalis 2020, art. 205⁴, art. 205⁵, art. 205⁷ i art. 205⁸.
- Feliga P., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1. *Komentarz. Art. 1–505³⁹*, red. T. Szancilo, Legalis 2019, art. 205⁷.
- Gajda-Roszczyńska K., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do zmian 2019*, t. 1, red. T. Zembrzusi, LEX 2019, art. 205⁶.
- Jaworski S., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do zmian*, Legalis 2019, art. 205⁷, art. 205⁸.
- Karaś G., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do ustawy z dnia 4.07.2019 r. o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego i niektórych innych ustaw*, red. J. Gołaczyński, D. Szostek, Legalis 2019, art. 205⁷, art. 205⁸.
- Kłós M., *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2. *Komentarz. Art. 205¹–424¹²*, red. A. Marciniak, Legalis 2019, art. 205⁵–art. 205⁸.
- Machnikowska A., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do zmian 2019*, t. 1, red. T. Zembrzusi, LEX 2019, art. 205⁵, art. 205⁷ i art. 205⁸.
- Machnikowska A., *Organizacja procesu cywilnego przed sądem pierwszej instancji z perspektywy posiedzenia przygotowawczego*, „Palestra” 2019, nr 11–12, s. 49–65.
- Rutkowska A., Rutkowski D., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie procesowe. Komentarz*, red. O.M. Piaskowska, LEX 2020, art. 205⁴, art. 205⁸.
- Uliasz M., *Posiedzenie przygotowawcze i plan rozprawy*, MoP 2019, nr 21, s. 1135 n.
- Zieliński A., Flaga-Gieruszyńska K., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, K. Flaga-Gieruszyńska, Legalis 2019, art. 205⁷ i art. 205⁸.